

## Zápis z obhajoby disertační práce

Student: PhDr. Tomáš Gecko

Studijní program: Historické vědy

Studijní obor: Moderní hospodářské a sociální dějiny

Název disertační práce: „Trh stavebních hmot v Předlitavsku a Československu v letech 1873–1938. Formování, vývojové tendence, kartelizace“

Jazyk práce: český

Jazyk obhajoby: český

Školitel: prof. PhDr. Eduard Kubů, CSc.

Oponenti: prof. PhDr. Aleš Zářický, Ph.D., PhDr. Martin Jemelka, Ph.D.

Datum obhajoby: 24. 10. 2017

Místo obhajoby: Celetná 20, Praha 1, m. č. 108

Předseda komise: prof. PhDr. Ivan Jakubec, CSc.

Členové komise: prof. PhDr. Ivan Jakubec, CSc., prof. PhDr. Drahomír Jančík, CSc., doc. PhDr. Jiří Šouša, CSc., PhDr. Jan Hájek, CSc.

Přítomní: dle prezenční listiny

Omlouvá se: prof. Efmertová, prof. Zářický

14:34 Předseda komise prof. PhDr. Ivan Jakubec, CSc., zahájil obhajobu, představil sebe a přítomné členy komise a přítomné oponenty. Přítomným pak představil studenta.

14:35 Školitel seznámil přítomné stručně se svým hodnocením studentova studia a jeho disertační práce, které uvedl ve svém písemném vyjádření.

14:37 Student seznámil přítomné s tezemi své disertační práce. Nejprve představil předmět výzkumu – trh se stavebními hmotami – a časový a místní rámec zkoumaného tématu. Zhodnotil dostupnost dat, na jejichž základě bylo možné provést strukturní analýzu. Disertační práce vycházela nejen z archivních materiálů dostupných v České republice, Vídni a Ženevě, ale také ze čtených pramenů zahrnujících německá a česká oborová periodika a ročenky.

Jako jádro práce stanovil student výzkum monopolizace trhu, jehož cílem bylo určení výkonu trhu se stavebními hmotami. Zohlednil přítom státní politiku a rizika monopolizace.

Student zdůraznil výhody ekonomie průmyslové organizace a její limity pro historický výzkum; tuto složitou koncepci se pro účely disertace pokusil zjednodušit a zohlednil další teoretické koncepce.

Student zhodnotil působení trhu se stavebními hmotami na trh jako celek a nastínil důsledky, které přinesly procesy související s průmyslovými dohodami organizací. Uvedl výhody a nevýhody kvantitativní a kvalitativní analýzy a statického hlediska.

14:57 Oponent PhDr. Martin Jemelka, Ph.D., seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Položil studentovi tyto otázky:

Proč byla v rámci snahy o rovnoměrné geografické pokrytí tématu nejdůkladněji zpracována část zaměřující se na Baťovy závody? Souvisí to s nejucelněji dochovanou pramennou základnou, kterou tato oblast disponuje? Jakou pozici zaujímá ve studentově práci baťovská problematika? Proč nebyly zahrnuty další velké závody, např. Vítkovické železárny?

Úvod se omezil jen na oblast vysoké architektury. Proč nebyla více zpracována industrializace stavebnictví?

Jak autor pracuje s termíny architektura a stavebnictví?

Proč je do práce zařazena kapitola o bytovém zákonodárství?

15:07 Oponent prof. PhDr. Aleš Zářický, Ph.D., nebyl přítomen. Předseda komise seznámil přítomné s hlavními body oponentova posudku a se závěrem, že oponent doporučuje předloženou disertační práci k obhajobě. Oponent v posudku položil studentovi otázku, proč v tabulce 3 (s. 96) nebyla zahrnuta Moravská Ostrava.

15:10 Student reagoval na posudky oponentů a jejich položené otázky.

Státní okresní archiv ve Zlíně disponoval rozsáhlou pramennou základnou k baťovské problematice. Ač se nejednalo o hlavní téma práce, šlo o jeden ze subjektů, který se neúspěšně pokusil vstoupit na trh se stavebními hmotami, nicméně přispěl k proměně trhu. Student na základě doporučení uznal, že v rámci přípravy práce ke knižní publikaci by bylo účelné problematiku stavební činnosti velkých koncernů zpracovat šířeji.

Termín architektura používal student ve spojitosti s uměleckou stavební činností; termín stavebnictví používal pro oblast masové výstavby.

Kapitola o bytovém hospodářství byla zahrnuta proto, že prvorepublikový trh se stavebními hmotami ve 20. letech byl svým rozsahem poměrně mimořádný – vliv měly státní finanční

subvence, které ale v první polovině 30. let chybí. V této kapitole se student pokusil ukázat subvenční rovinu státu a jeho politiku usilující o sociální stabilizaci společnosti.

Moravská Ostrava se v citovaném pramenu nenacházela, proto nebyla zahrnuta.

15:19 Oponenti (a školitel) se vyjádřili k vystoupení studenta: doktorand zodpověděl všechny položené otázky.

15:19 Předseda komise zahájil diskusi.

V následné diskusi vystoupil:

Doc. PhDr. Jiří Šouša, CSc., poukázal na relaci mezi kartelovými smlouvami a ziskovostí. Připomněl, že cenová politika je základní součástí kartelových smluv; většina kartelových smluv končí jako syndikáty. Kartely zajistily stabilitu zisku a zároveň natolik stabilní prostředí, aby firmy měly zájem investovat. Docházelo k přetěžování výrobních kapacit na úkor produktivity.

Prof. PhDr. Drahomír Jančík, CSc., poznamenal, že existovala klientela pro oba druhy cementu – románský i portlandský, přičemž rozmach trhu s portlandským cementem nastal až ve 20. letech v souvislosti konstruktivismem.

Student dodal, že románský cement je méně náročný na výrobu. V českých zemích mizí románský cement v 90. letech – na trhu zůstává v jiné formě jako hydraulické vápno.

Doc. PhDr. Jiří Šouša, CSc., položil otázku ohledně užití produkce cementu, a to, zda většina byla užitá na velké stavby (architekturu), nebo i masovou produkci. Student odpověděl, že pro analýzu struktury spotřeby chybějí prameny, je možné pouze provést odhady na základě údajů z periodik a skutečnosti, že od 30. let se v Československu z cementu příliš nestaví. Nejdůležitější spotřebitelé jsou výrobci cementového zboží. Naproti tomu u vápna lze určit, jaké množství bylo využito v průmyslu a jaké ve stavebnictví.

PhDr. Jan Hájek, CSc., se dotázal, zda se projevilo revoluční používání betonu na rozvoji cementářství a zda by bylo možno hrubě odhadnout poměr použitých stavebních hmot mezi architekturou a stavebnictvím. PhDr. Martin Jemelka, Ph.D., doporučil zohlednit ekologicko-environmentální souvislosti a prof. PhDr. Ivan Jakubec, CSc., připomněl průvodní proměny krajiny. Pokračovala diskuse o vlivu těžby na krajinu. Student poukázal na kapitolu své práce, v níž se zaměřuje na problematiku outsidera, který na trhu působí jako destabilizační prvek, a uvedl výhody a rizika této podnikatelské strategie. Prof. PhDr. Eduard Kubů, CSc., školitel, shrnul diskusi do snahy přimět doktoranda k zohlednění širších kontextů a důkladnějšímu prozkoumání tématu, jak kartelizace urychlila koncentraci kapitálu.

15:50 Předseda komise ukončil samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

Předseda komise seznámil studenta a přítomné s výsledkem obhajoby: Obhajoba disertační práce byla klasifikována prospěl.

Zapisovatel: Mgr. Hana Bednářová

Jméno a podpis předsedy komise:

Jméno a podpis dalšího člena komise: